

XVIII. TÜRK TARİH KONGRESİ

1-5 EKİM 2018 / ANKARA

KONGREYE SUNULAN BİLDİRİLER

VI. CİLT

ASKERÎ TARİH

AYAKLANMALAR, İSYANLAR, DARBELER
VE İHTİLALLER TARİHİ

TÜRK TARİH KURUMU

**XVIII. TÜṘK TARİH KONGRESİ
VI. CİLT**

ASKERÎ TARİH
AYAKLANMALAR, İSYANLAR, DARBELER VE
İHTİLALLER TARİHİ

ATATÜRK KÜLTÜR, DİL VE TARİH YÜKSEK KURUMU
T Ü R K T A R İ H K U R U M U Y A Y I N L A R I
VIII. Dizi - Sayı: 35^f

XVIII. TÜRK TARİH KONGRESİ

Ankara: 1-5 Eylül 2018

KONGREYE SUNULAN BİLDİRİLER

VI. CİLT

ASKERÎ TARİH

AYAKLANMALAR, İSYANLAR, DARBELER VE
İHTİLALLER TARİHİ

Hazırlayanlar

Semiha NURDAN – Muhammed ÖZLER

ANKARA, 2022

Atatürk Kùltür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yönetim Kurulunun 28.01.2022 tarihli ve 834/20 sayılı kararı gereği e-kitap olarak yayımlanmıştır.

e-ISBN: 978-975-17-5111-9 (tk.)
978-975-17-5117-1 (6.c)

Baskı

Kuban Matbaacılık Yayıncılık
İvedik Organize San. Matbaacılar Sitesi
1514. Cadde No: 20 06190 İVOGSAN - ANKARA
Tel: 0 312 395 20 70 Faks: 0312 395 37 23
Sertifika No: 47331

XVIII. TÜRK TARİH KONGRESİ

Cumhurbaşkanı

Sayın RECEP TAYYİP ERDOĞAN'ın

Koruyucu Başkanlığında

Türk Tarih Kurumu tarafından düzenlenmiştir.

XVIII. TÜRK TARİH KONGRESİ

KOMİTE BAŞKANI

Refik TURAN

HAZIRLIK KOMİTESİ

Refik TURAN	Güray KIRPIK
Birsel KÜÇÜKSİPAHIOĞLU	Abdurrahman UZUNASLAN
M. Ali ÇAKMAK	Zeki ERASLAN
Nagehan ÜSTÜNDAĞ	Şengül DEMİREL
Birkan SOYKAN	Selin Adile EREN
Uğur Cenk Deniz İMAMOĞLU	Uğur ÖZÇELİK
Semiha NURDAN	

YAYIN KOMİTESİ

Birol ÇETİN	Hüseyin Murat YÜCEL
Ahmet KILINÇ	Semiha NURDAN
Muhammed ÖZLER	

TASHİH KOMİTESİ

Semiha NURDAN	Muhammed ÖZLER
Elif AYDINBAŞ	Mehmet Ali ÖZKAN
Gökhan KOÇ	Sevilay DEMİREZEN
Hande Yaren KARACABEY	Ceyda UÇAR
Sevcan TATAR	Kübra GÜNEY
Selma EFELER GÜMÜŞKAYA	Işıl Tuana AKGÜL
Şengül TOUMPAN	Abdülkadir BİNİCİ
Sadiye İLHAN	İzzettin KAYA
İbrahim ULUSAN	Kadir DEMİREL
Ahmet Emin VARILCI	Haşim KOÇ

İÇİNDEKİLER

BU CİLTTE BİLDİRİSİ OLANLARIN ALFABETİK LİSTESİ	XI
SUNUŞ	XIII

SEKSİYON XIII

ASKERİ TARİH

ASIM KORKMAZ: <i>Peçenek Tarihinin Dönüm Noktası: 1091 Lebounion Savaşı ve Bu Savaşın Türk Tarihi Açısından Önemi</i>	1
CELÂL ÖCAL: <i>103 Yıldır Bilinmeyen Gerçek İtilaf Donanmasının İzmir'i İşgal Girişimi</i>	21
CENGİZ FEDAKAR: <i>Soğucak Kalesi'nin İnşâsı (1728)</i>	47
DÖÖLÖTBEK SAPARALİEV: <i>Tarihi Belgelere Göre XVII-XIX. Yı. Arasında Kırgızların Askerî Yapısı (Türk ve Moğol Halklarının Askerî Yapısıyla Karşılaştırma)</i>	97
ERHAN ATEŞ: <i>Moğol Hanlarını Karşı Karşıya Getiren Savaş: Terek Nehri Muharebesi (1263)</i>	115
B. ERHAN ÇAVDAROĞLU - MERT CAN ERDOĞAN: <i>Osmanlı Zaferlerinin İtici unsuru Olarak Askerî İstihbaratın Önemi: Ridaniye Meydan Muharebesi Örneği Üzerinden Bir İnceleme</i>	129
GÖKHAN DİLBAŞ: <i>Osmanlı İmparatorluğu'nun Avrupa'da İlerleyişi ve Macar Uç Kale Sistemi</i>	151
GULNARA MENDİKULOVA - ANARA GABDULLİNA: <i>New Documents from French and Norwegian Archives on Kazakh's Participation to the World War II</i>	175
GÜVEN DİNÇ: <i>Antalya Redif Taburu'nun Kuruluşu ve İşleyişi</i>	191
HETİCE DURGUN: <i>1891 Yemen İsyanında Antalya Redif Alayı: Başarı ve Talihsizlikler</i>	213
İLHAMİ DURMUŞ: <i>İskit Askerî Gücü</i>	233

MEHMET OKUR: <i>Bir Misyoner Gazetesinin Gözünden Balkan Savaşları</i>	251
MEHMET SOLAK: <i>Osmanlı'ya Karşı Bir Savunma Sisteminin Oluşumu: Hırvat Askerî Sınır Bölgesi (1522-1559)</i>	267
MURAT ÖZKAN: <i>Altın Miğferli Orta Zaman Şövalyelerinden Hâkî Üniformalı Piyadeye: Kavalergardskiy Alayı ve Değişen Askerî Gelenekler Üzerine Bir İnceleme</i>	289
NURAY PAMUK ÖZTÜRK: <i>Çin Kaynaklarına Göre Talas Savaşının Sonuçları Hakkında Bir İnceleme</i>	307
ÖZGÜR YILMAZ: <i>Kırım Savaşı Öncesinde Anadolu Ordusu'nun Durumuna Dair Bazı Tespitler</i>	327
SAADETTİN YAĞMUR GÖMEÇ: <i>Kıçık Kutlug Alp Yabgu ve Türkistan</i>	357
SELAMİ KILIÇ: <i>Birinci Dünya Savaşı'nda Almanya'nın Doğu Kafkasya'yı Ayaklandırma Girişimleri ve Emir Aslan Han Hoyski</i>	369
SÜLEYMAN POLAT: <i>Osmanlı Seferlerinin İaşe Organizasyonunda Zor Bir Görev: Ganem Emîni Şaban Ağa'nın "Et Temini" Hususundaki Çabaları</i>	397
UĞUR ÜÇÜNCÜ: <i>Milli Mücadele Yıllarında Gümüşhane'den Batı Cephesi'ne Askerî Malzeme Sevkiyatı</i>	421
VİTALİY POZNAKHİREV: <i>Turkish Women and Children in Russian Captivity in the 18th and Early 19th Century</i>	437

SEKSIYON XIV

AYAKLANMALAR, İSYANLAR, DARBELER VE İHTİLALLER TARİHİ

ABDULLAH ZARARSIZ: <i>1770 Mora İsyanının Gelişimi ve Sonuçları</i>	449
AHMET EDİ: <i>1980 Cumhurbaşkanlığı Seçim Süreci</i>	469
AHMET YAŞAR: <i>1730 İsyanı Sonrasında Hamam Çalşanları Üzerinde İktidarın Gözetimi</i>	477

AKZHAMAL URAZBAYEVA: <i>Kazak Türkleri Aydınlarının 20. Yüzyılın İlk Yıllarındaki İhtilaller Sürecindeki Milli Mücadeleler ve Manevi Yükselişi..</i>	485
ALİ RIZA YETER: <i>Çarlık Rus İdarecilerinin 1916 Yılındaki Bağımsızlık Hareketi Hakkındaki Görüşleri.....</i>	497
AYABEK BAYNİYAZOV: <i>Mahambet Ötemisuli ve XIX. Yüzyılda Kazak Türklerinin Ayaklanması .....</i>	507
AZİZ KILIÇ: <i>27 Mayıs 1960 Askeri Darbesinin Yükseköğretime Etkileri .....</i>	517
CEYHUN VEDAT UYGUR: <i>Hive Hanlığına Karşı Bir Başkaldırı Destanı: Devletyarbek .....</i>	539
ELVİRA LATİFOVA: <i>XIX. Yüzyılda Rus İstilasına Karşı Kafkas Halklarının Özgürlük İsyamı: 1844 İlisu İsyamı Örneği .....</i>	551
FATMA UYGUR: <i>Yunan İsyamında François Pouqueville'in Siyasî ve Diplomatik Rolü .....</i>	571
FERİDE ALİYEVA: <i>1920-1922 Yıllarında Azerbaycan'da Sovyet Yönetimine Karşı İsyanlar (Rusya Devlet Askerî Arşiv Belgelerine Dayanarak) .....</i>	593
GÖKÇEN KAPUSUZOĞLU: <i>Tabgaç Hükümdarı Xiao Wendi'nin Çinleşme Politikası ve Altı Uç Ayaklanması.....</i>	605
MİTHAT AYDIN: <i>Osmanlı Makedonyasında Slavist Bulgar Komita Faaliyetleri..</i>	623
MUSTAFA BOSTANCI: <i>1958 Irak Askeri Darbesi.....</i>	653
NAMİQ MUSALI: <i>Safevî Saltanatında İlk Taht Kavgası: Süleyman Mirza Ayaklanması.....</i>	685
ÖMER FARUK KARAMAN: <i>Birinci Dünya Savaşı'nın Orta Asya'daki Etkileri: 1916 Kırgız İsyamı .....</i>	709
SELMA GÖKTÜRK ÇETİNKAYA: <i>27 Mayıs 1960 Darbesinin Akademik Eksenli Analizi .....</i>	725
ŞERİF DEMİR: <i>27 Mayıs 1960 Darbesinin Gölgesinde Milli Birlik Komitesi ile Silahlı Kuvvetler Birliği Arasındaki Güç ve İktidar Kavgası.....</i>	749
TOHİD MELİKZADE: <i>Birinci Dünya Savaşı'nda İran'da Ermeni ve Nesturilerin Ayaklanması.....</i>	771

YASEMİN DOĞANER: <i>27 Mayıs İhtilaline Giden Süreçte Vatan Cephesinin Rolü</i>	779
YUSUF ZİYA KESKİN: <i>12 Mart Muhtırası'nın Türkiye Siyaseti ve Devlet Örgütü Üzerindeki Etkileri</i>	791

BU CİLTTE BİLDİRİSİ OLANLARIN ALFABETİK LİSTESİ

SEKSİYON XIII ASKERİ TARİH

ASIM KORKMAZ	1
CELÂL ÖCAL	21
CENGİZ FEDAKAR	47
DÖÖLÖTBEK SAPARALİEV	97
ERHAN ATEŞ	115
B. ERHAN ÇAVDAROĞLU - MERT CAN ERDOĞAN	129
GÖKHAN DİLBAŞ	151
GULNARA MENDİKULOVA - ANARA GABDULLİNA	175
GÜVEN DİNÇ	191
HETİCE DURGUN	213
İLHAMİ DURMUŞ	233
MEHMET OKUR	251
MEHMET SOLAK	267
MURAT ÖZKAN	289
NURAY PAMUK ÖZTÜRK	307
ÖZGÜR YILMAZ	327
SAADETTİN YAĞMUR GÖMEÇ	357
SELAMİ KILIÇ	369
SÜLEYMAN POLAT	397
UĞUR ÜÇÜNCÜ	421
VİTALİY POZNAKHİREV	437

SEKSİYON XIV
AYAKLANMALAR, İSYANLAR, DARBELER VE
İHTİLALLER TARİHİ

ABDULLAH ZARARSIZ.....	449
AHMET EDİ.....	469
AHMET YAŞAR.....	477
AKZHAMAL URAZBAYEVA	485
ALİ RIZA YETER.....	497
AYABEK BAYNİYAZOV	507
AZİZ KILIÇ	517
CEYHUN VEDAT UYGUR	539
ELVİRA LATİFOVA.....	551
FATMA UYGUR	571
FERİDE ALİYEVA	593
GÖKÇEN KAPUSUZUĞLU	605
MİTHAT AYDIN.....	623
MUSTAFA BOSTANCI	653
NAMİQ MUSALI	685
ÖMER FARUK KARAMAN	709
SELMA GÖKTÜRK ÇETİNKAYA.....	725
ŞERİF DEMİR.....	749
TOHİD MELİKZADE	771
YASEMİN DOĞANER	779
YUSUF ZİYA KESKİN	791

SUNUŞ

“Türk ve Türkiye tarihini çağdaş, sosyal bilim anlayışıyla araştırmak ve yaymak; bu alandaki araştırmaları desteklemek ve toplumdaki tarih bilincini geliştirmek” misyonu çerçevesinde faaliyetlerini yürüten Türk Tarih Kurumu, milli bir tarihsel kimliğin oluşmasında geçmişte olduğu gibi günümüzde de önemli bir rol üstlenmiş bulunmaktadır.

Dünyayı hâkimiyeti altına alan küreselleşme süreci, köklü milli ve manevi değerleri olmayan veya bunları gereği gibi koruyamayan kültürleri yok ederek milletleri öz kültürlerinden uzaklaştırabilmektedir. Gerek dünyada gerekse bulunduğumuz coğrafyada yaşanan olaylara bakıldığında tarih ve millî kültür bilincine sahip, geçmişten ders çıkarmayı bilen milletlerin her türlü zorluğa karşı kendi varlıklarını korudukları görülecektir. Bu nedenle Türk Tarih Kurumunun insanlığa, tarihe ve geleceğe karşı görev ve sorumlulukları oldukça önemlidir. Bu bağlamda, Kurumumuzun görev ve sorumluluklarında biri de yeni bulguları ve bilimsel konuları tartışmak üzere toplantılar, kongreler düzenlemektir. Bu toplantı ve kongrelerin en önemlisi Türk Tarih Kongreleridir. Dünyada kendi alanında en saygın kongreler arasında yer alan Türk Tarih Kongrelerinin ilki Atatürk’ün direktifiyle 2-11 Temmuz 1932’de yeni Türk tarih tezinin ve tarih eğitiminde izlenecek yolun öğretmenlere anlatılması amacıyla toplanmış, daha sonra uluslararası nitelik kazanmıştır. Türk Tarih Kongreleri, Türk tarihi ile Türkiye tarihinin önemli olaylarının aydınlatılmasına büyük katkılar sağlamış, ülkeler ve insanlar arasındaki kültürel bağların kurulmasına ve geliştirilmesine de olumlu hizmetlerde bulunmuştur.

Türk ve Türkiye tarihi üzerindeki araştırmalara ve Tarih Kongrelerine gösterilen ilgi o zamandan beri giderek artmıştır. Cumhurbaşkanlarımızın himayelerinde bugüne kadar sürdürülen Tarih Kongrelerinin XVIII’incisine yurtiçi ve yurtdışından yaklaşık 800 bilim insanı katılmıştır.

1-5 Ekim 2018 tarihlerinde Ankara'da gerçekleştirilen XVIII. Türk Tarih Kongresi; *Selçuklu Tarihi ve Medeniyeti, Osmanlı Tarihi ve Medeniyeti, Türk Dünyası Tarihi, Türkiye Cumhuriyeti Tarihi, Kültür ve Medeniyetler Tarihi, Din ve Mezhepler Tarihi, Roma ve Bizans Tarihi ve Medeniyeti, Bilim ve Teknoloji Tarihi, Askerî Tarih, Ayaklanmalar, İsyanlar, Darbeler ve İhtilaller Tarihi, Türk-Ermeni İlişkileri, Tarihçilik, Tarihi Coğrafya, Tarih, Şehir ve Mimari, Göç ve İskân, Türk Dili ve Edebiyatı Tarihi, İktisat Tarihi, Hukuk ve Diplomasi, Arkeoloji, Sanat Tarihi, Vakıflar Tarihi, Hatıralar, Biyografiler, Otobiyografiler* başlıkları altında icra edilmiştir. Bilim insanları ve araştırmacılar, zikredilen konu başlıkları çerçevesinde Türk tarihinin farklı dönem ve alanlarını ele almıştır. Kongrede sunulan tebliğlerin önemli bir kısmını içeren elinizdeki bu eser Türk tarihi hakkında kapsamlı metinler içermektedir.

Bildiri kitabı hazırlanırken kongre program kitapçığındaki konu başlıklarına göre kitabın içindekiler dizini hazırlanmış ve bildiriler on iki ciltte toplanmıştır. Kongre sırasında yoğun bir ilgi gören tebliğlerin bir yayın hâline getirilmesiyle daha geniş kitlelere ulaştırılması umulmaktadır.

Prof. Dr. Birol ÇETİN
Türk Tarih Kurumu Başkanı
Ankara, 2022